

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความวิตกกังวล และระดับอาการซึมเศร้า ในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนักศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก

นัตรณีย์ อุประวรรณ, พท.บ.*, อำพล บุญเพียร, วท.ม.*,
ศิริโรจน์ ทองรอด, ประ.ค.*, ปราณี ลิ้มกุล, วท.บ.*

*วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก คณะสาธารณสุขและสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : 1) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับความวิตกกังวล และ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับอาการซึมเศร้าในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

วัสดุและวิธีการ : การศึกษาครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก จำนวน 107 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามออนไลน์ ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปจำนวน 4 ข้อ 2) ความวิตกกังวลความวิตกกังวล จำนวน 9 ข้อ และ 3) อาการของโรคซึมเศร้า จำนวน 9 ข้อ เครื่องมือได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยการตรวจสอบความตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และตรวจสอบความเชื่อมั่นได้ค่าความเชื่อมั่น 0.83 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความวิตกกังวลและระดับอาการซึมเศร้าด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผล : กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 87.9) อยู่ในหลักสูตรเวชระเบียน (ร้อยละ 40.2) รายได้เฉลี่ยของครอบครัวอยู่ที่ 15,001 - 20,000 บาท (ร้อยละ 29.0) และใช้จ่ายต่อเดือน 6,001 บาท ขึ้นไป (ร้อยละ 32.7) ภาพรวมมีความวิตกกังวลต่อสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.3 ± 0.70 นักศึกษาไม่มีอาการของโรคซึมเศร้า จำนวน 68 คน (ร้อยละ 63.6) มีอาการของโรคซึมเศร้าในระดับน้อย จำนวน 27 คน (ร้อยละ 25.2) มีความซึมเศร้าปานกลาง 10 คน (ร้อยละ 9.3) และความซึมเศร้ารุนแรง 2 คน (ร้อยละ 1.9) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความวิตกกังวลคือ รายได้ครอบครัว 40,001 บาทขึ้นไป และหลักสูตรแพทย์แผนไทย ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ประมาณร้อยละ 10.6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับภาวะซึมเศร้า คือ จำนวนเงินที่ได้รับในการใช้จ่ายต่อเดือน น้อยกว่า 1,000 บาท และหลักสูตรรังสีเทคนิค สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ประมาณร้อยละ 8.0

สรุป : ดังนั้นจึงควรมีการเฝ้าระวังเป็นพิเศษในนักศึกษากลุ่มดังกล่าวเพื่อป้องกันผลกระทบจากสถานการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

คำสำคัญ : ความวิตกกังวล ซึมเศร้า โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

THE STUDY OF FACTORS INFLUENCING ANXIETY AND THE LEVEL OF DEPRESSION IN THE SITUATION OF COVID-19 OF THE STUDENTS OF KANCHANABHISEK INSTITUTE OF MEDICAL AND PUBLIC HEALTH TECHNOLOGY

Chatdanai Uparawanna, B.TM.*, Aumpol Bunpean, M.Sc.*,

Sirorat Thongrod, Ph.D.*, Pranee Limkun, B.Sc.*

**Kanchanabhisek Institute of Medical and Public Health Technology,
Faculty of Public Health and Allied Health Sciences, Praboromarajchanok Institute*

Abstract

Objectives: 1) Study the factors that influence the level of anxiety. 2) Study the factors that influenced the level of anxiety and depression in the situation of coronavirus disease-19 (COVID-19).

Material and Methods: This was a descriptive study. The sample was 107 undergraduate students at Kanchanabhisek Institute of Medical and Public Health Technology. The tool used as an online questionnaire consists of 3 parts as follows: 1) general information, 4 items 2) Anxiety, anxiety, 9 items and 3) 9 symptoms of depression. The instruments were inspected for quality by checking for accuracy by 3 experts and checking for reliability got a confidence value of 0.83. The statistics used in general data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. Factors influencing anxiety and depressive symptoms were studied by multiple regression analysis.

Results: Most of the sample were female (87.9%), were in the medical record course (40.2%), had a family average income of 15,001 -20,000 baht (29.0%) and monthly spending of 6,001 baht or more (32.7%). Overall, there was a moderate level of concern over the situation of the coronavirus disease 2019. The mean is 3.33 ± 0.7 . 68 students (63.6%) had no symptoms of depression, 27 had mild symptoms of depression (25.2%), 10 had moderate depression (9.3%) and 2 had severe depression (1.9%). Factors that influence anxiety are Family income 40,001 baht or more and Thai traditional medicine courses This could account for approximately 10.6% of the variance. Factors influencing depression levels were: The amount received in monthly spending less than 1,000 baht and technical radiology courses could account for about 8.0 percent of the variance.

Conclusion: Therefore, special surveillance should be exercised in these groups of students to prevent the impact of the coronavirus disease 2019 epidemic situation.

Key words: anxiety, depression, COVID-19

Corresponding author: Aumpol Bunpean, e-mail: aumpol@kmpht.ac.th

Received: August 26, 2022; Revised: December 25, 2022; Accepted: January 3, 2023

บทนำ

จากสถานการณ์ของการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่ที่ต้องการอนามัยโลก (WHO) ได้เริ่มประกาศเตือนว่ามีการระบาดของโรคปอดอักเสบไม่ทราบสาเหตุ โดยผู้ป่วยรายแรกที่มีการติดเชื้อพบที่เมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2562 และพบผู้ป่วยติดเชื้อรายแรกที่มีการเสียชีวิต เมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2563¹ สำหรับในประเทศไทยพบผู้ป่วยรายแรกในวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2563 ทำให้องค์การอนามัยโลกประกาศ “ภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ” ส่งผลให้ทุกประเทศเริ่มมีความวิตกกังวล และตื่นตัวออกมาตรการการป้องกันต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของโรคทั้งภายในและระหว่างประเทศ โดยในประเทศไทยได้ประกาศกำหนดให้เป็นโรคติดต่ออันตรายตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อ และมียอดผู้ป่วยเพิ่มขึ้นเป็นระยะ โดยจากการรายงานในวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ.2563 ประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อสะสม 3,216 ราย รักษาหาย แล้ว 3,088 ราย รักษาอยู่ในโรงพยาบาล 70 ราย และเสียชีวิต 58 ราย ซึ่งผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้มีความรุนแรงต่อด้านต่าง ๆ เช่น ภาวะสุขภาพของประชาชน เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาที่ต้องเปลี่ยนแปลงไป²

ในด้านการศึกษา เด็กและเยาวชนเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวมากที่สุดกลุ่มหนึ่ง จากมาตรการและสถานการณ์ที่ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เกิดปรากฏการณ์ การ

สูญเสียการเรียนรู้ (learning loss) หรือ COVID Slide ซึ่งผลกระทบเป็นวงกว้างทั้งประเทศ ทำให้เด็กไม่ได้รับการเรียนรู้เพิ่มเติมที่มีพัฒนาการซ้ำมากขึ้น และนอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยจากข้อมูลขององค์การยูนิเซฟ รายงานว่าเด็กที่อาศัยอยู่โดยไม่มีพ่อแม่ใช้เวลากับโซเชียลมีเดีย กิจกรรม ออนไลน์ (ร้อยละ 88) ดูทีวี (ร้อยละ 85) เล่นเกมทั้งออฟไลน์และออนไลน์ (ร้อยละ 52) มากกว่าช่วงก่อน โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะระบาดเทียบกับเด็กที่มีชีวิตอยู่กับผู้ปกครองอย่างน้อยหนึ่งคน³ โดยจากการศึกษาความวิตกกังวลในการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่กระจายเชื้อโควิด 19 ของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งพบว่า นักศึกษามีความวิตกกังวลภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเครียดในด้านอาหารรายวิชาในระดับมากที่สุด⁴

วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก เป็นหนึ่งในสถานการศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาด ซึ่งทางจังหวัดได้ออกมาตรการให้สถานการศึกษาที่แห่ง มีมาตรการในการป้องกันการระบาดแพร่กระจายของเชื้อ วิทยาลัยฯ จึงต้องมีมาตรการควบคุมการรวมกลุ่มของบุคคล ทำให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกหลักสูตรต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์ ซึ่งเป็นระยะเวลาติดต่อกว่า 2 ภาคการศึกษา ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งในด้านจิตใจ โดยจากการสำรวจข้อมูลของนักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบัน

พระบรมราชชนก พบว่ามีนักศึกษามีความเครียดในระดับน้อยร้อยละ 61.25 เครียดปานกลาง ร้อยละ 27.90 เครียดมาก ร้อยละ 5.87 และเครียดมากที่สุด ร้อยละ 4.725 ซึ่งปัจจัยดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา ทางคณะผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความวิตกกังวลและระดับอาการซึมเศร้าในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา ระดับความวิตกกังวลต่อสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 2) ศึกษา ระดับอาการซึมเศร้า ในช่วงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 3) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความวิตกกังวลต่อสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และ 4) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออาการซึมเศร้าในช่วงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการเฝ้าระวัง และป้องกันปัญหา ที่อาจจะเกิดขึ้นกับนักศึกษาต่อไป

วัสดุและวิธีการ

การศึกษานี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความวิตกกังวลและระดับอาการซึมเศร้า ตลอดจนหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความวิตกกังวลต่อสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และระดับอาการซึมเศร้าของนักศึกษา

ในระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก โดยมีวิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก จำนวน 436 คน

กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก ซึ่งมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการดำเนินการดังนี้

1) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลโดยใช้โปรแกรม G* Power โดยเลือก Test family เป็น F test เลือก Statistical test เป็น Multiple Linear Regression: Fix model, R2 Deviation from zero เลือก Type of power analysis เป็น A priori: Compute sample size – given $\alpha = 0.05$, Power = 0.95, Effect size 0.15 และ Number of predictors = 2 จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 107 คน โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1.1) เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก

1.2) ยินยอมตอบแบบสอบถาม

โดยลงนามเข้าร่วมการวิจัยผ่านทางระบบออนไลน์

โดยในการศึกษานี้มีการป้องกันการสูญหายของข้อมูลหรือการตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วนโดยการกำหนดให้ทุกข้อคำถามต้องมีการตอบหากตอบไม่ครบจะไม่สามารถส่งแบบสอบถามได้ จึงไม่ได้กำหนดอัตราการสูญหาย

2) เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างเชิงระบบ (systematic random sampling) ตามหลักสูตรเรียงลำดับโดยเลขที่ โดยในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างในลำดับที่เลือกไม่สามารถให้ข้อมูลได้จะทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงที่สุด โดยใช้ลำดับก่อนหน้าเป็นลำดับแรก เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบไปด้วย 4 คำถาม ได้แก่ เพศ หลักสูตร รายได้เฉลี่ยครอบครัว และจำนวนเงินที่ได้รับในการใช้จ่ายต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความวิตกกังวล ความวิตกกังวลต่อสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งประยุกต์และดัดแปลงมาจากแบบประเมินความวิตกกังวลต่อสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของลัททิม นิมวงษ์⁴ โดยเพิ่มประเด็น สภาพเศรษฐกิจภายในครอบครัว และประเด็นการรับรู้ข่าวสาร โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 9 ประเด็น ดังต่อไปนี้ สภาพเศรษฐกิจภายในครอบครัว บรรยากาศการเรียนผ่านระบบออนไลน์ ปัญหาการเรียนผ่านระบบออนไลน์

เนื้อหาวิชา ความสามารถในการเรียน กิจกรรม/ การบ้าน การประเมินผล การรับรู้ข่าวสาร และสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีเกณฑ์พิจารณาระดับความวิตกกังวล 5 ระดับ ได้แก่

1 คะแนน หมายถึง วิตกกังวลน้อยที่สุด

2 คะแนน หมายถึง วิตกกังวลน้อย

3 คะแนน หมายถึง วิตกกังวลปานกลาง

4 คะแนน หมายถึง วิตกกังวลมาก

5 คะแนน หมายถึง วิตกกังวลมากที่สุด

โดยมีการแปลคะแนนภาพรวม⁶ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย การแปลผล

1.00 - 1.80 น้อยที่สุด

1.81 - 2.60 น้อย

2.61 - 3.40 ปานกลาง

3.41 - 4.20 มาก

4.21 - 5.00 มากที่สุด

ซึ่งได้นำแบบประเมินไปคำนวณหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าเท่ากับ 1.00 และนำไปประเมินความเชื่อมั่นได้ค่า 0.83

ส่วนที่ 3 แบบประเมินภาวะซึมเศร้า ซึ่งนำมาจากแบบประเมินภาวะซึมเศร้าของกรมสุขภาพจิต⁷ เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดย 0 หมายถึง ไม่มีเลย 1 หมายถึง เป็นบางวัน 1 - 7 วัน 2 หมายถึง เป็นบ่อย มากกว่า 7 วัน และ 3 หมายถึง เป็นทุกวัน ซึ่งมีประเด็นคำถาม 9 ข้อ โดยมีการแปลค่าคะแนนในภาพรวม ดังนี้

น้อยกว่า 7 คะแนน หมายถึง ไม่มีอาการของโรคซึมเศร้า

7 - 12 คะแนน หมายถึง มีอาการของโรค

ซึมเศร้าในระดับน้อย

13 - 18 คะแนน หมายถึง มีอาการของโรคซึมเศร้าในระดับปานกลาง

มากกว่า 19 คะแนน หมายถึง มีอาการของโรคซึมเศร้าในระดับรุนแรง

ซึ่งได้นำแบบประเมินไปคำนวณหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าเท่ากับ 1.00 และนำไปประเมินความเชื่อมั่นได้ค่า 0.84

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นตอนการศึกษา

1.1 ผู้วิจัยขออนุมัติโครงการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก

1.2 ผู้วิจัยทำหนังสือจากวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก ถึงหัวหน้าภาควิชาของหลักสูตรระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา

2.1 ทำการนัดหมายกลุ่มตัวอย่างผ่านทางระบบออนไลน์ Google meet เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ แบบฟอร์มการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง และแบบสอบถามโดยละเอียด พร้อมทั้งชี้แจงบทบาทของผู้ประสานงาน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ผ่านทางช่องทางการติดต่อออนไลน์ของคณะผู้วิจัย เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเข้ามาตอบแบบสอบถามผ่านทางแบบสอบถามออนไลน์

โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคม - เมษายน 2565

3. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 กลุ่มตัวอย่างกรอกกลงนามเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจผ่านทางระบบออนไลน์

3.2 กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามทั้ง 3 ส่วนผ่านทางระบบออนไลน์

3.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามผ่านทางออนไลน์มาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้ง ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการพิจารณาเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก เลขที่ KMPHT - 630200044 วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ความวิตกกังวล และอาการซึมเศร้า วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive Statistic) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

2. ศึกษาความสามารถในการทำนายของข้อมูลส่วนบุคคลกับความวิตกกังวลต่อสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และอาการซึมเศร้า ใช้สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistic) โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple linear

regression) ด้วยใช้วิธีการการเลือกตัวแปร โดยวิธี
เพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (stepwise regression)
โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศ
หญิง ร้อยละ 87.9 เพศชายร้อยละ 12.1 ศึกษาอยู่ใน
หลักสูตรเวชระเบียน ร้อยละ 40.2 แพทย์แผนไทย

ร้อยละ 33.6 และรังสีเทคนิค ร้อยละ 26.2 รายได้
เฉลี่ยของครอบครัวอยู่ที่ 15,001 - 20,000 บาท
ร้อยละ 29.00 รองลงมาน้อยกว่า 15,000 บาท ร้อยละ
27.1 และ 20,001 - 30,000 บาท ร้อยละ 17.8 น้อย
ที่สุดคือ 30,001 - 40,000 บาท และ 40,001 บาทขึ้นไป
ร้อยละ 13.1 และใช้จ่ายต่อเดือน 6,001 บาท ขึ้นไป
ร้อยละ 32.7 รองลงมา 3,001 - 4,000 บาท และ
4,001 - 5,000 บาท ร้อยละ 15.9 และน้อยที่สุด
น้อยกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 3.7 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n = 107)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	13	12.10
หญิง	94	87.90
หลักสูตร		
การแพทย์แผนไทย	36	33.60
เวชระเบียน	43	40.20
รังสีเทคนิค	28	26.20
รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน		
น้อยกว่า 15,000 บาท	29	27.1
15,000 - 20,000 บาท	31	29.00
20,001 - 30,000 บาท	19	17.80
30,001 - 40,000 บาท	14	13.10
40,001 บาทขึ้นไป	14	13.10

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n = 107) (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนเงินที่ได้รับในการใช้จ่ายต่อเดือน		
น้อยกว่า 1,000 บาท	4	3.70
1,000 - 2,000 บาท	9	8.40
2,001 - 3,000 บาท	12	11.20
3,001 - 4,000 บาท	17	15.90
4,001 - 5,000 บาท	17	15.90
5,001 - 6,000 บาท	13	12.10
6,001 บาท ขึ้นไป	35	32.70

2. ความวิตกกังวลต่อสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก ภายใต้สถานการณ์ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ผลการวิจัย พบว่า ภาพรวมนักศึกษามีความวิตกกังวลต่อสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระดับปานกลาง (mean = 3.3, SD = 0.70) โดยเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีความวิตกกังวลมากที่สุดคือ ด้านเนื้อหาวิชา อยู่ในระดับมาก (mean = 3.7, SD = 0.83) รองลงมาคือความสามารถในการเรียนอยู่ในระดับมาก (mean = 3.5, SD = 0.83) สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (mean = 3.4, SD = 0.88) และน้อยที่สุดคือ การประเมินผลการเรียน อยู่ในระดับ

ปานกลาง (mean = 3.1, SD = 0.91) ดังแสดงในตารางที่ 2

3. ระดับอาการของโรคซึมเศร้าของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก ภายใต้สถานการณ์ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีอาการของโรคซึมเศร้า จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 63.6 รองลงมา มีอาการของโรคซึมเศร้าในระดับน้อย จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 25.2 มีอาการของโรคซึมเศร้าในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 9.3 และมีอาการของโรคซึมเศร้าในระดับรุนแรง คิดเป็นร้อยละ 1.9

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความวิตกกังวลของนักศึกษาต่อสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม (n = 107)

ข้อมูล	ความวิตกกังวล		
	mean	SD	ระดับ
1. สภาพเศรษฐกิจภายในครอบครัว	3.4	0.93	มาก
2. บรรยากาศการเรียนผ่านระบบออนไลน์	3.4	0.85	ปานกลาง
3. ปัญหาในการเรียนผ่านระบบออนไลน์	3.2	1.05	ปานกลาง
4. เนื้อหารายวิชา	3.7	0.83	มาก
5. ความสามารถในการเรียน	3.5	0.83	มาก
6. กิจกรรม/ การบ้าน	3.2	0.86	ปานกลาง
7. การประเมินผล	3.1	0.91	ปานกลาง
8. การรับรู้ข่าวสาร	3.2	0.94	ปานกลาง
9. สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	3.4	0.88	มาก
เฉลี่ยรวม	3.3	0.70	ปานกลาง

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ตามจำแนกตามระดับอาการซึมเศร้า (n = 107)

ระดับอาการซึมเศร้า	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีอาการของโรคซึมเศร้า	68	63.6
มีอาการของโรคซึมเศร้าในระดับน้อย	27	25.2
มีอาการของโรคซึมเศร้าในระดับปานกลาง	10	9.3
มีอาการของโรคซึมเศร้าในระดับรุนแรง	2	1.9
mean = 6.9, SD = 4.49		

4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความวิตกกังวลต่อสถานการณ์ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีอิทธิพลต่อความวิตกกังวลต่อสถานการณ์ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า รายได้ครอบครัว 40,001 บาทขึ้นไป และหลักสูตรแพทย์แผนไทย

สามารถอธิบายความแปรปรวนความวิตกกังวลได้ประมาณร้อยละ 10.6 ที่เหลืออีกร้อยละ 89.4 เป็นผลจากตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณา เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอำนาจในการทำนายการเปลี่ยนแปลงของความวิตกกังวลได้ดีที่สุดคือ รายได้ครอบครัว 40,001 บาทขึ้นไป รองลงมาคือ หลักสูตรการแพทย์แผนไทย

5. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับอาการของโรคซึมเศร้า ในสถานการณ์ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขกาญจนาภิเษก

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อระดับอาการของโรคซึมเศร้าในสถานการณ์ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า จำนวนเงินที่ได้รับในการใช้จ่ายต่อเดือนน้อยกว่า 1,000 บาท และหลักสูตรรังสีเทคนิคสามารถอธิบายความแปรปรวนระดับอาการซึมเศร้าได้ประมาณร้อยละ 8.0 ที่เหลืออีกร้อยละ

92.0 เป็นผลจากตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณา เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอำนาจในการทำนายการเปลี่ยนแปลงของความเครียดได้ดีที่สุดคือ หลักสูตรรังสีเทคนิค รองลงมาคือ จำนวนเงินที่ได้รับในการใช้จ่ายต่อเดือน น้อยกว่า 1,000 บาท รองลงมาคือ หลักสูตรรังสีเทคนิค ตามลำดับ

อภิปราย

ภาพรวมนักศึกษามีความวิตกกังวลต่อสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระดับปานกลาง ($\text{mean} = 3.3, \text{SD} = 0.70$) โดยเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีความวิตกกังวลมากที่สุดคือ ด้านเนื้อหาวิชา อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.7 อธิบายได้ว่าในช่วงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาด มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งไม่เคยมีการจัดการเรียนการสอนมาก่อน จึงอาจทำให้รู้สึกกังวลในการเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาเกี่ยวกับบทเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาความวิตกกังวล

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ stepwise ในการพยากรณ์ความวิตกกังวลต่อสถานการณ์ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ตัวแปร	B	Beta	t	p-value
ค่าคงที่ (Constant)	3.294		39.087	< 0.001*
รายได้ครอบครัว 40,001 บาทขึ้นไป	-.542	-.261	-2.832	0.006*
หลักสูตรแพทย์แผนไทย	.308	.208	2.256	0.026*
$R^2 = 0.106, p\text{-value} = 0.001$				

* $p\text{-value} < 0.05$

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ stepwise ในการพยากรณ์อาการของโรคซึมเศร้า

ตัวแปร	B	Beta	t	p-value
ค่าคงที่ (Constant)	5.747		11.671	< 0.001*
จำนวนเงินที่ได้รับในการใช้จ่ายต่อเดือน น้อยกว่า 1,000 บาท	4.743	.202	2.148	0.034*
หลักสูตรรังสีเทคนิค	2.672	.263	2.804	0.006*
$R^2 = 0.080, p\text{-value} = 0.005$				

*p-value < 0.05

ในการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่กระจายเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนิสิตสาขาพลศึกษา พบว่า ความวิตกกังวลของนิสิตสาขาพลศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 4.0 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านความวิตกกังวลของนิสิตสาขาพลศึกษา 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านเนื้อหา รายวิชาเท่ากับ 4.4 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านกิจกรรม/การบ้าน 4.1 และด้านความสามารถในการเรียน 4.1 อยู่ในระดับมาก⁴

ภาพรวมนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยระดับอาการซึมเศร้าคือ 6.38 (mean = 6.4, SD = 4.49) โดยไม่มีภาวะซึมเศร้ามากที่สุดร้อยละ 63.6 รองลงมา มีภาวะซึมเศร้าในระดับน้อย ร้อยละ 25.2 แต่อย่างไรก็ตามมีนักศึกษาจำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.9 ที่มีภาวะซึมเศร้าในระดับรุนแรง ซึ่งการระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้นักศึกษาต้องเรียนในรูปแบบออนไลน์ โดยส่วนใหญ่ต้องกลับไปบ้านตนเองซึ่งมีผู้ปกครองคอยดูแลอยู่ จึงไม่มีผลกระทบต่อภาวะ

ซึมเศร้าสอดคล้องกับการศึกษา ที่พบว่าภาวะการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่มีผลกระทบต่อภาวะซึมเศร้า โดยในการสำรวจมีผู้สูงอายุมีระดับของภาวะซึมเศร้าอยู่ในระดับไม่มีภาวะซึมเศร้า เป็นจำนวนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 65.10 รองลงมาคือระดับเริ่มมีอาการซึมเศร้า คิดเป็นร้อยละ 30.47 และพบว่า ระดับที่เริ่มเป็นโรคซึมเศร้าเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 4.43⁸

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความวิตกกังวลในสถานการณ์โควิด-19 พบว่า รายได้ครอบครัว 40,001 บาทขึ้นไป และหลักสูตรแพทย์แผนไทยสามารถอธิบายความแปรปรวนความวิตกกังวลได้ประมาณร้อยละ 10.6 โดยรายได้ครอบครัวมีอิทธิพลเชิงลบ และหลักสูตรการแพทย์แผนไทยมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความวิตกกังวลในสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า COVID-19 มีผลกระทบอย่างรุนแรงในด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้คนว่างงาน เพราะโรงงานปิดกิจการ ผู้ปกครองไม่มีรายได้

นักเรียน/นักศึกษาไม่มีเงินใช้จ่ายเป็นค่าหน่วยกิตและอุปกรณ์การศึกษา⁹ การที่มีรายได้ครอบครัว 40,001 บาทขึ้นไป หรือเฉลี่ยมากกว่า 1,000 บาทต่อวันถือว่าเป็นรายได้ค่อนข้างสูง จึงมีผลกระทบค่อนข้างน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของนิลวรรณงามขำ และคณะ (2565)¹⁰ ที่ทำการศึกษารื่องความสัมพันธ์ของผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสังคม และการรับรู้ข่าวสารต่อความวิตกกังวลในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรค COVID-19 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่พบว่าตัวแปรผลกระทบด้านเศรษฐกิจ มีผลต่อความวิตกกังวลมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และในด้านของหลักสูตรสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างของหลักสูตร จะเห็นอย่างชัดเจนว่าหลักสูตรการแพทย์แผนไทยมีจำนวนหน่วยกิตที่มีชั่วโมงทดลองมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับหลักสูตรอื่น จึงทำให้เกิดความวิตกกังวลได้ง่ายเนื่องจากในช่วงสถานการณ์ดังกล่าวจำเป็นต้องใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ซึ่งไม่เหมาะกับรายวิชาฝึกปฏิบัติ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้าในสถานการณ์โควิด-19 พบว่า จำนวนเงินที่ได้รับในการใช้จ่ายต่อเดือน น้อยกว่า 1,000 บาท และหลักสูตรรังสีเทคนิค สามารถอธิบายความแปรปรวนระดับภาวะซึมเศร้าได้ประมาณร้อยละ 8.0 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ปัญหาหลักที่สังคมไทยประสบกันก็คือค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น

แต่รายรับนั้นลดลง ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อความสุข และหากปัญหาเหล่านั้นไม่ได้รับการแก้ไขและมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นก็สามารถเป็นเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรควิตกกังวลตามมาได้ในอนาคต สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของบุคลากรสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี¹¹ ที่พบว่า สถานภาพทางการเงินมีความสัมพันธ์กับภาวะเกิดโรควิตกกังวล และในด้านของหลักสูตรสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างของหลักสูตร จะเห็นอย่างชัดเจนว่าหลักสูตรรังสี มีโครงสร้างรายวิชาที่เน้นไปทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีเนื้อหาสาระหนักกว่าหลักสูตรอื่น จึงมีความกดดันได้ง่าย สอดคล้องกับการศึกษาความสุขของนักศึกษา หลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ¹² ที่พบว่า นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ในหลักสูตรที่เป็นวิทยาศาสตร์สุขภาพ จะมีค่าเฉลี่ยความสุขน้อยกว่าหลักสูตรอื่น

สรุป

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความวิตกกังวลคือ รายได้ครอบครัว 40,001 บาทขึ้นไป และหลักสูตรการแพทย์แผนไทย และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับภาวะซึมเศร้า คือ จำนวนเงินที่ได้รับในการใช้จ่ายต่อเดือน น้อยกว่า 1,000 บาท และหลักสูตรรังสีเทคนิค ดังนั้นจึงควรมีการเฝ้าระวังเป็นพิเศษในนักศึกษาในกลุ่มดังกล่าวเพื่อป้องกันผลกระทบจากสถานการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

สามารถนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เพื่อหาอิทธิพลต่อความวิตกกังวลต่อสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และระดับอาการซึมเศร้าในเชิงลึก เช่น ปัญหาครอบครัว ความสามารถในการรับรู้ความสามารถในการเรียน มนุษยสัมพันธ์ ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Coronavirus disease (COVID-19). [online]. Available from: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub/q-a-detail/coronavirus-disease-covid-19> [2022 May 23].
2. กรมควบคุมโรค. สถานการณ์ผู้ติดเชื้อ โควิด-19 รายวัน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://ddc.moph.go.th/covid19-dashboard/> [29 มีนาคม 2565].
3. โสภิต นาสืบ. รายงานผลการพบทวนผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคมจากการระบาดของโรคโควิด-19 ในระดับโลกและในประเทศไทย. นนทบุรี: กรมควบคุมโรค; 2564.
4. ลักขมี ฉิมวงษ์. ความวิตกกังวลในการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่กระจายเชื้อโควิด 19 ของนิสิตสาขาพลศึกษา. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี 2564; 10(1): 9-19.
5. กฤษกันทร สุวรรณพันธุ์, เสาวลักษณ์ ศรีคาเกษ, ลำพึง วอนอก, สุพัฒน์ อาสนะ, วรรณศรี แวงงาม, กุลธิดา กิ่งสวัสดิ์, ภาณุชนาอ่อนไกล. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดต่อการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ 2563; 14(2): 138-48.
6. อภิญา อิงอาจ, ณัฐพร กาญจนภูมิ, พรพรรณ เขยจิตร. ความกังวลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร 2563; 17(2): 94-103.
7. กรมสุขภาพจิต. แบบประเมินโรคซึมเศร้า 9 คำถาม (9Q). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.dmh.go.th/test/9q/> [29 พฤศจิกายน 2564].
8. มะลิสสา งามศรี, หงษ์ บันเทิงสุข, ครุณี ใจสว่าง, โชติกา สมสุวรรณ, อภิญา เขาวนุตร. ความสุขของนักศึกษาภาวะซึมเศร้า และความเข้มแข็งทางจิตใจของผู้สูงอายุในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). วารสารศรีวันาลัยวิจัย 2564; 11(2): 63-76.
9. เทื่อน ทองแก้ว. การออกแบบการศึกษาในชีวิตวิถีใหม่ (Design -Based New Normal): ผลกระทบการแพร่ระบาดของ COVID-19. วารสารวิชาการ 2563; 1(2): 1-10.
10. นิลวรรณ งามคำ, กัญญาภรณ์ ศรีรักษา, รักษา หินสูงเนิน, วณิดา สุภาพ. ความสัมพันธ์ของผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสังคม และการรับรู้ข่าวสารต่อความวิตกกังวลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. วารสาร มจร.วิชาการ 2565; 26(1): 76-86.
11. ณพนธ์ ถมกระจำง, เสาวนีย์ ทองนพคุณ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของบุคลากรสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี. วารสารการแพทย์และสาธารณสุข มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 2563; 3(1): 37-45.

12. กมลรัตน์ ทองสว่าง, ธนาวิทย์ กางการ. ความสุขของนักศึกษา
หลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. เอกสาร
ประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 13 มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครปฐม; 8-9 กรกฎาคม 2564; มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครปฐม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม; 2564:
1097-104.